

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Օտարադաշտայինը գրվում են ուղղակի:
Тифлис. Редакция «Мшак»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խաւքանչիւր լատին 2 կոպեկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԻ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻՎԱՅ 1884 ԹԻՒՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՎԻ ԴՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ԴՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԵՐԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ԹՕԴՈՒՄՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ: VII. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ: Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնուրույն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերէն, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՐ: Տարեկան 10 ռուբլ, վեց ամսեայ 6 ռուբլ, իւրաքանչիւր ամսեայ 1 ռուբլ: ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպեկ: ՀԱՅՏԵՆ. Тифлис, редакция «Мшак».

Խմբագիր—Հրատարակող ԴԻՐԻՏԻՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆ: Նոր կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ: Նամակ Ախալքալաքէն: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր: ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՐ: Տարեկան 10 ռուբլ, վեց ամսեայ 6 ռուբլ, իւրաքանչիւր ամսեայ 1 ռուբլ: ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպեկ: ՀԱՅՏԵՆ. Тифлис, редакция «Мшак».

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆԴՏԵՐԻՈՒԹԵԱՆ ԱՌՈՒԹԻ

Մինչդեռ Կ. Պօլսի Ազգ. Ժողովը և Տաճկաստանի մամուլը այնպէս եռանդով շարունակում են գրադրել նոր կաթողիկոսի ընտրութեան խնդրով, իրանց աղիւն նպատակ դնելով համայն հայ ազգի ընդհանուր քուէարկութեամբ արժանաւորագոյն անձը բարձրացնել Գրիգոր Լուսաւորչի պանծալի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՐԻԳՈՐԱՅԻՆ ԹԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆԻՑ

III.

Փառաւոր և չքեղ էր այն տունը, ուր բնակվում էին Գուլամանցիները: Բարձր, եռյարկան, սպիտակ բարձր կառուցած շինութեան առաջ բացվում էր մի ընդարձակ այգի՝ բազմատեսակ մրգատու ծառերով և գեղեցիկ ծառաւայտերով, որոնք աւարտում էին մի մաքուր և լայն հրապարակի շուրջը: Այս հրապարակի վրա դրոշմում էր մի մեծ աւազան, որի մէջտեղ կառուցված բարձր շատրուանից անդադար բարձրանում էին մաքուր ջրի պարզ և փայլուն շերտեր: Եւ առաջին անգամ էի տեսնում մի այգիւտի դմալեցուցիչ տեսարան և այդ պատճառով մինչև տուն հասնելը մի փոքր կանգ առաւ և հիացած նայում էի:

Նախանձի ուղին դարձեալ գրգռվեց իմ մէջ, շարունակեց ինձ հարցնել, ասացի մտքումս՝ որ կեանքը անց է կացնում այդ չքեղ և դուար շաղի տեսարաններով չըջապատած տան մէջ: Մարդիկ ասում են, թէ դժոխք և արքայութիւն կան միւս կեանքում, բայց ողորմելիները կոյր են նայն դժոխքը ու արքայութիւնը չեն կարողանում տեսնել ճշն այս աշխարհում: Այս դրախտը, ուր ապրում են ազա Գուլամանցիները: Մի տեղ խոնար բնակարան, աղիւր ընտանիք, մերկ դասակներ, վիշտ, անքնութիւն, մի կտոր հացի համար տանջանք, դառնութիւն, մի կտոր հացի համար

գահաջրը, մինչդեռ ընտրելիների ցուցակը արդէն հրատարակեցին—մի և նոյն ժամանակ հայ ազգի ահագին մեծամասնութիւնը չէր գիտէ, թէ ո՞վքեր են այդ ընտրելիները, որոնց Կ. Պօլսի Ազգ. Ժողովը այդքան մեծահոգութեամբ հայ ազգին է մատուցանում ընտրելու համար նրանցից մէկը: Բայց թէ ինչպէս կարելի է ընտրել չը ճանաչած մարդկանց, այդ մասին, թէ ճաշկապահայտանի ներկայացուցիչ Ազգ. Ժողովը և թէ ուսումնասիրող կատարեալ լուծելու են պահպանում:

Եւ յիշուի, ո՞վքեր են նրանք, այդ ընտրելիները: Մեզ ժողովրդեան, ամենքին յայտնի է, համարեա թէ, միմայն նրանց անունները, եթէ, ի հարկէ, հաշուելու չը լինէր այն փոքր տեղեկութիւնները, որոնք լրագրութեան շնորհիւ հասել

գիշեր ցերեկ պատերազմ հազար տեսակ խոհրդանշանների հետ, քաղցածութիւն, սով, հիւանդութիւն և կեղտոտութիւն, միւս տեղ չքեղ տներ, հարուստ այգի, կուշտ և առողջ ընտանիք, ուրախութիւն, հարստութիւն, գաւառութիւն, անհոգ կեանք և շուտ ապրուստ—անս ինչտեղ է դժոխքը և արքայութիւնը: Այս աշխարհում ով որ փող ունի, նա արքայութեան մէջ է, ով որ փող չունի, նա դժոխքի մէջ է. փողը գերիշխան այդ է, նա ամենայն բան տալիս է մարդուն, ուրիշն հարկաւոր է ամեն կերպ աշխատել այս այդ ձեռք բերելու համարս...

Մինչդեռ ես դարձեալ իմ պատանեկական երեսկայութեան մէջ թաղված, գտարձանում էի զբոսայգի տեսարաններով, յանկարծ ականջիս հասաւ աղա Գուլամանցի հրամայողական ձայնը:

—Խաչի, ինչ ես հայտնի նման սկիւղ ծուկ և կանգնել, բարձրացիր վերեւ:

Եւ բարձրացաւ վերեւ. աղա Գուլամանցի ծառային հրամայեց ինձ թէ խմացնել: Թէ խմուց յետոյ, ինձ կրկին կանչեց իր մօտ աղա Գուլամանցի իր սենեակը: ձիւտ չեմ կարողանում մտաբերել թէ ինչ էի զգում այն բոլորի, երբ աղա Գուլամանցի առանձնատեղեակը հասնելու համար, անցնում էի նրա ընդարձակ և զարդարուն գահին, բայց շատ լաւ յիշում եմ, որ այդ ժամանակ նախանձը զանի գնում աւելի ու աւելի զարգանում էր իմ մէջ, ամենայն մի քայլափոխում հանդիպելով այնպիսի առարկաների, որոնք վկայում էին աղա Գուլամանցիների հարստութեան և պատկերացնում ինձ նրա ապրուստի չքեղութիւնը:

Եւ մեզանից մի քանիսն էին ականջներին նրանց անձնուրուքութեանց վերաբերութեամբ: Բայց մի թէ այդ տեղեկութիւնների հիման վրա կարելի է գիտակցաբար և խզի մտօք չուէ տալ: Որինակի համար, ես, ամբողջ մէկը, ինչպէս հայ ազգի անդամ, ուրիշն և կաթողիկոսի ընտրութեան ձայն տալու լիովին իրաւունք ունեցող, չը գիտեմ, ինչու չէի համար և ընդհանուր կրկնում եմ, այն անհշտ տեղեկութիւնները, որ ունենք (թէ գիտէ այդ էլ ունի՞նք...) պատկառելի ընտրելիների անձնուրուքութեանց վերաբերութեամբ, այնքան սակաւ են և չնչին, որ չեն կարող մեզ արդար ծառայութիւն ցոյց տալ: Թող յուսանք, որ այս բանը կը խոտովանեն ամենքը: Իսկ եթէ մի քանի առաջաւոր խմբակներ գուցէ մեզմէ ընտրւած և ուսումնասիրած են նրանց և արդէն կայացրած իրենց ընտրութիւնը, որը և մենք դատարարւած պիտի լինենք կուրօքն ընդունել—այդ զեռ չէ նշանակում թէ կաթողիկոսի ընտրութիւնը ժողովրդական եղաւ:

Երբայ այսպիսի վիճակի մէջ, մնում է մեզ միայն ցուել, որ հայ մամուլը մինչև այսօր չէ տուել մեզ ընտրելիների կենսագրութիւնները հանգամանորէն, նրանց անցեալ գործունեութեան ճշգրիտ նկարագրութեամբ, աւելի լաւ, առանձին տեսարանով, բոլորիւրի ձեռով, որ ամեն ժամանակ և ամենին մատուցել լինէր, իսկ լրագրութիւնը նրանց անշուշտ կը լուսարանէր և սա, կարծում ենք, մի գարկ կը տար ժողովրդեան գիտակցական և խզի մտօք ընտրութեան: Այդ տեսարանից կարող կը լինէին ամեն յաջողութեամբ օգուտ քաղել քահանաները մանաւանդ, որոնք ժողովրդի անդրադէտ

—Խաչի—դարձաւ ինձ Մակար աղան դժուարութեամբ բարձրացնելով իր ծանր և հաստիկ մարմինը կարմիր մետաքսով ծածկած բազմաթիւ ուղի և մանուշակ մեծակի մէջ—քո հայրը այսօր մանկութիւնից ճանաչելով քո հորը, չը մերժեց ինձ անու, չը նայելով որ ես գործակալներու ունեմ և տեղերը մարդ ինձ հարկաւոր չէր: Հայրը ինձ հետ պայմանաւորվեց և ես ընդունեցի, որ դու ինձ մօտ մնաս ոչ թէ մի կամ երկու տարի ժամանակով, այլ մշտական, որքան որ մենք իրարու հարկաւոր կը լինենք: Ուրիշն, այսօրվանից ետեւ, զիմով ինձ ես պատկանում և խնայել, որ պարտաւոր ես այսօրվանից մտածում քո ծնողներին և բոլորին հպատակել ինձ և իմ կամքին: Եւ իրաւական մի անգամ իրաւունք եմ տալիս քեզ տեսնել քո ծնողներին, այն էլ կիրակի օրերը, երբ գործ չես ունենայ գնալ երկու ժամ ժամանակով և էլ չուտով վերադառնալ: Մի խօսքով այսօրվանից դու կատարեալապէս ինձ ես պատկանում հօգով և մարմնով, և ես գտնում եմ քո տէրը, ծնողը, զիմուրը, աղան և ամենայն ինչ, որ կը կատարես այն: Ինչ որ ես կը հրամայեմ և ինչպէս ես կը կարգադրեմ ինձ տեսն մածոնը տակ է. եթէ ասեմ նստիլ—պիտի նստես, ասեմ վեր կենց—վեր կենաս, կեր—ուտես, ծիծաղել—ծիծաղես, լացել—լաց լինես. ինչ երկարացնես, եթէ կրակի մէջ ուղարկեմ՝ դու պիտի գնաս—լրտւում ես:

գտան էլ ծանօթացնելով ընտրելիների անձնուրուքութիւնների հետ, տակաւ առ առ կու կը հետաքրքրէին նրան մեր ընթացիկ հոգեւոր կեանքովը:

Արդարաւորապէս հաւատարմ կերպով կազմած այդ կենսագրութիւնները կունենային և այն օգուտը, որ մեր բարեմիտ կուսակցութեան հոգեւորականութիւնը ժամանակով նրանց արժանաւորուն համար կաշխատէր լինել արդար և ժիւր գործունեայ, անարատ վարույց տէր, լուսաւորեալ անձը և ազգային նուիրական աւանդութեանը—ընդուն և կրօնին եռանդուն պաշտպան, որոնց մէջ պիտի լինէր գլխաւորապէս նրանց կողմը:

Յանկալի էր, որ ընտրելիների կենսագրութիւնները մինչև ընտրութեան կայանալը, կազմէին և տարածէին. կարծում ենք, որ հետաքրքրողների թիւը ահագին կը լինէր, իսկ նրանց կազմող կամ կազմողները մի օգտակար ծառայութիւն ցոյց տուած կը լինէին:

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԿԱՐԱՔԻՑ

Նոյեմբերի 5-ին

Ներկայ տարին լի էր ամենայն տեսակ բերքերի, և բոլորի առատութեամբ: Հացարդների, պղտուղների, բանջարեղենների առատութեամբ սպասածից լաւ էր: Բայց, տարաբախտաբար՝ ներկայ տարին առատ էր և հիւանդութիւնների, որ դաւաւում մի քանի գեղեցիկ, կարկի է տուել, վարակիչ ընտանգութիւն ստացաւ: Որինակ, զարմանք էնչկայ դեղում յայտնվել էր մի տեսակ վարակիչ տխուր, որի վտանգաւոր տեսակից լինել իմանալու համար, բաւական է տեսլ, որ մի տանից, որի անդամների թիւը քան էր, մեռել էին տասներեքը (!!!): Վերջին ժամանակ Գուլագորների մէջ յայտնված բկացաւ և բուժելը՝ երկու ամս

—Լուսն եմ աղա:

—Չգուշացնում եմ քեզ, եթէ այդ բոլորը կը կատարես, խոնար, խօսք լսող, աշխոյժ, գործ կատարող և հաւատարմ կը լինես եւ շուտով քեզ կառաջացնես և ժամանակով մի կտոր հացի տէր կը լինես, իսկ եթէ ոչ—այն ժամանակ մեղքը քո վրայ, քեզ կարծակիմ դատարկ ձեռքով: Բա գլխաւոր պարտքը պիտի լինի ամենայն բոլոր ամեն մի քայլափոխում իմ չափեր աչքի առաջ ունենալ և աշխատել նրանց միտ պաշտպանել: Եւ առեւտրական մարդ եմ, շատ զարմիր գործեր ունեմ, դու պարտաւոր ես նրանց մասին ոչ որին, նոյն իսկ քո ծնողների մօտ չը խօսել: Քո ընդող թող համար լինի ուրիշների մօտ իմ գործերի վերաբերութեամբ, իսկ ուրիշների գործերի մասին ինձ մօտ բաց և արձակ: Եթէ մէկ տեղ, կամ մէկ մարդից իմ մասին լաւ կամ վատ խօսք լսես, պարտաւոր ես խմբին քաղ և ինձ յայտնել:

—Եւ կաշխատեմ բոլոր ձեռ պատուէրները կատարել ամեն զգուշութեամբ—ասացի եւ խոնարսութեամբ գլուխ տալով:

—Եթէ կը կատարես՝ քեզ համար լաւ կը լինի, եթէ ոչ ինձ շատ էլ վնաս տալ չես կարող: Վէ՛հ, գնա և խօսքերու ականջուդ լաւ պահիր. խնայել, որ ես բարկացող մարդ եմ և սովորութիւն չունեմ առաձեռն երկրորդ անգամ կրկնել: Եթէ մի անգամ սխալվեցիր և իմ առում պատուէրները քանդեցիր, այն ժամանակ վայ քեզ:

Կրկին անգամ գլուխ տուի և հեռացայ: Այդ երկուց եւ անցկացրի ծառաների հետ, որոնցից

վայ ընթացքում տարել էին— «Кавказ»-ի մի թղթ-
թանկություն համեմատ— 315 մանուկներ Այծմ
նոյնաման հիւանդութիւնն առարածով է թէ քա-
ղաքում և թէ գաւառում հայաբնակ գիւղերում
Գաւառական բժիշկը յաճախ չըջաղարար է գիւ-
ղերը: Բայց մի քանի որ ամենամեծ թիվը աղբի-
ցութիւն է գործում մարդու վրա, այդ այն է որ
հիւանդները գրեթէ անօրէնական են մեռնում: Գաւա-
թէ նրանից է, որ բժիշկներ չը կան, այլ նրանից,
որ բժիշկի նշանակած դեղերը իրանց նպատակին
չեն հասնում:

Այսօր քաղաքում: Այնչափ որ գաւառական
բժիշկ պէ՛ Զեյնիբեկի գնում է մի հիւանդի մօտ և
դեղ գրում: Հետեւալ օրը դարձեալ գնում է նոյն
հիւանդին այցելելու, նա տեսնում է, որ իր նշա-
կած դեղը փոխանակ մազառի գաւը գիւղացիներու
սաստիկ փայտեղի է հիւանդին, որը բոլորովին
ուժասպառ եղած, գտնվում էր երկուդալի դուռ-
թեան մէջ: Բժիշկը զարմանում է և քաջատրու-
մ, որ երկի դեղատան մէջ գտնված դեղերը պատ-
րաստվում են վատ յատկութիւն ունեցող նիւթե-
րից: Այդպէս լուրս ենք, բժիշկի մօտ կան կնքած
սրտակները այդպիսի դեղերով, որոնց նա ներկա-
յացնելու է ուր հարկն է: Չը գիտեմ ձրքան
ուղիղ է պէ՛ բժիշկի ասածը, դա մասնա-
գէտների գործ է, բայց այդքանը ուղիղ է, որ հի-
ւանդները դժուար դուրսեան մէջ են գրվում: Բ-
նա՛ման մարդասիրութեան, յանուն ճշմարտու-
թեան կը խնդրենք Վովկասի բժիշկական վարչու-
թիւնից, նշանակել քննութիւն:

Պ. Աբէլ Ապրէսեանցի առաջարկութիւնը, պ. Բաթ-
ֆիկի 25 ամառ յօրեկանը տօնելու մասին, մեծ
համակրութեամբ կարգադրեցաւ Շատերը ցանկա-
նութեան մասնակցել տալանդաւոր վիպասանի յօ-
րեկանը տօնելու գործին: Տեղւոյս երիտասարդ-
ները մի մասնաւոր ժողով կազմելով, խօսեցին
պ. Բաթֆիկի յօրեկանը տօնելու մասին և դա-
տում էին, թէ ինչպէս աւելի գործը կերպով ցոյց
տան իրանց անկողն համակրութիւնը՝ դէպի ա-
մենքից յարգված հեղինակը...

Վերջին ժամանակ, աստիճանաւ անտը սկսում է
աւելի յաճախ երևալ մեր դեռահաս սեղնի մէջ: Ռուս-
տաճկական վերջին պատերազմը պատճառ դարձաւ
ժողովրդի մէջ նշանաւոր շուտակութիւնների մտնե-
լուն: Ի միջի այլոց, ամենամոտոցների ծախսերը
հասան իրանց դաժալնակային: Եւ որովհետեւ
հեղափոխութեան մտած սովորութիւնը դժուարու-
թեամբ է վերացվում, ուստի երիտասարդները ան-
կարող լինելով հոգալ այն մեծագույն ծախսերը,
որ միացած են ամենամոտոցների հետ, ստիպված
են ամբարի մնալ, և այցելել հասարակաց տները
կամ թէ պարսպիկ օճանակաւորութիւնում... Աւե-
լորդ է ասել, թէ դա հիտեանքը ձրքան ողբայի
է: Ողբան մատաղ ոյժեր գոհ են դառնում վաղա-
հաս մահին, որքան առողջ ու աշխոյժ երիտա-

սարդներ կորցնելով իրանց առողջութիւնը, թը-
վաւ արարածների կեանքի սկզբն են դնում:
Անցեալները եղել էր շինական դիւանատների վե-
րաքննութիւն: Վերաքննողը գտել էր դրանց մեծ
անկարգութեան մէջ. գործերը կամ բոլորովին
կորած կամ թերի: Այդ դիւանատների այդպիսի
դրութիւնը, ի հարկէ, ծանրանում է խեղճ դիւ-
ղացու վրա: Մեզ պատահել է լսել, որ գիւղացին
հաճախ կարելի չէր գործից տեղեկութիւն
ստանալու, դիմել է շինական գրադրին, և մի
քանի րոպէի է առաջարկել, որ դա գտնի այս
կամ այն գործը: Երեւակայեցէք դիւղացու յուսա-
հատութիւնը՝ երբ գործը չէ գտնվում: Գործերի
կործնելը, ի հարկէ, անհոգութիւնից է, բայց մաս-
նաւոր խօսակցութիւններից կարելի է եղբայրա-
ցնել, որ այդպիսի երեւեմապէս պատահում են
քաղաքային գեղծումներ լոկ շահաւորական նպա-
տակով: Բայց եթէ մինչ ցայսման անհոգու-
թեամբ են վերաբերվել դէպի շինական գի-
ւանատների կանոնաւոր գործաւարտութիւնը՝ մի-
թէ, գոնէ սրանից յետոյ, չը պէտք է հարկաւոր
ուշագրութիւն դարձնել այդ չարքի ընդհանրա-
համար Գաւառական վարչութեան աստիճանաւոր-
ները յաճախ այցելում են գիւղերը պաշտօնական
գործերով, միթէ չէին կարող հէնց դեռ աչքից
անցնել շինական դիւանատան գործերը: Մեզ կա-
րող են ընդգիծաբանել, որ դա համար հարկաւոր
է որպէս զի աստիճանաւորները նշանակված լի-
նեն այդպիսի պաշտօնի համար: Բայց միթէ չէ
կարելի այցելել շին, դիւանատները, մասնաւոր
կերպով գննել գործերը, և հէնց միայն գործը
սիրելով՝ խօսւո՛ւրդ տալ շին գրադրներին, թէ
ինչպէս նրանք վարելու են իրանց գործը: Եւ
միևնոյն ժամանակ, հարկաւոր էր, որ ներկայ ա-
դրագէտ գրադրները՝ իբրեւ բոլորովին թէ ան-
համապատասխան և թէ անկարող իրանց պաշ-
տօնին, հեռացվեն շին, գրադրութիւնից և
նրանց փոխարեն հրաւիրվեն գործին հմուտ
և բանբեր անձինք, որոնցից ամենայն խառու-
թեան պահանջներ գործերը վարել ինչպէս պէ-
տք է: Ի հարկէ համակրութեան իրաւունքն է
վարձել այս կամ այն գրադրին, բայց միթէ պ-
ղաւառաւորը չէ կարող, տեսնելով նրանց մի-
տածները, պահանջել համարակութիւնից, որ վա-
ճեն մի այնպիսի գրադր, որ համապատասխան
լինի իր պաշտօնին: Այն ժամանակ, բայց կանո-
նաւոր գործաւարտութիւնից, կը խնայվեն և ծա-
ռադողները աչքերը նրանց գրած կարկաւոր
տաւերը ջոկելուց և նոյնպէս նրանց գրած իրատե-
հակաւորութեան բռնու, բայց ապարդիւն ձգտումից:
Եթէ գիւղացիք դեռ այնքան տգէտ են, որ իրանք
չեն իրաւունքով անցնակցել և դարձեալ միայն է-
մանակն մարդիկ որոնում գրադրութեան համար,
այդ դէպքում գաւառապետը ինքը պէտք է օգնել,
առաջնորդէ նոյն: Բայց միայն գրադրները փո-

փոխելով, չէ կարելի համել ցանկացած նպատա-
կին, քանի որ ամենաուղիղները պաշտօնի վրա կը
դրվեն անընդունակ մարդիկ, որոնք խոչնդոտ
կարող են դառնալ գրադրների գործունէութեանը,
խառնվելով այնպիսի հարցերի մէջ, որոնք ան-
հասկանալի և մութն են ամենաուղիղների պէս ան-
գրագէտ անձանց համար:

Այնչափ որ մեզ պատահեցաւ լսել մի քաղաքի
արիւստաւի մասին, որը այցելելով գիւղերը՝ անում
է այնպիսի կարգաւորութիւններ, որոնք կարող
էին բլրած լինել ջերմ համակրութիւնից դէպի
գիւղացին: Յիշեալ արիւստաւը լայնացնել ու քա-
րերից մաքրել է տալիս խոտ կրկուտ նեղ շաւիղ-
ները, այցելում է գիւղացուց տները՝ նայում է նո-
յա ննջարաններին, քաջատրու է խոնաւ տեղ
բնակվելուց յառաջացած վնասները և խորհուրդ
է տալ թէ ինչպէս պէտք է հեռու մնալ հիւան-
դութիւններից: Դա քաջատրու է և այն, թէ որ
կերակուրները աւելի սննդաւոր են, որոնք վնա-
սակար և այլն, մի խօսքով առողջապահութեան
վերաբերեալ տեղեկութիւններ: Ժողովուրդը շատ
սիրում է այդ արիւստին, և անհրաժեշտ կը լինէր
չը սիրել այն մարդուն, որը հող է տանում ձեր
կացութեան, ձեր առողջապահութեան վրա, որը
հաւատարմ է, որ գիւղացին ևս մարդ է և որին
մի բան հասկացնելու համար միայն մտրակը չէ
գործող առարկան: Ի հարկէ, արիւստաւի պար-
տականութիւնը չէ, կատարել այն լսանքը՝ ինչ որ
անում է վերե յիշած արիւստը, բայց միթէ չէր
կարելի գիւղացուն սիրել այնքան, որքան յիշեալ
արիւստաւը, և ընդհանուր մարդասիրական զգաց-
մունքից դրդված լինելով:

սինօդը թող է տուել գեր. Զօրը տպել և հրա-
տարակել իր կազմած ուսումնարանական պրոգրա-
մները:

«Моск. Вѣд. Լրագիրը հաղորդում է, որ ճանա-
պարհների հաղորդակցութեան միջնարկութեան
մէջ նորից հարց է զարթած երկաթուղիները էլեկ-
տրական լոյսով լուսաւորել գնացքների ընթա-
նալու ժամանակ:

«Русск. Курьер» Լրագիրը մէջ կարդում ենք,
որ առետրի և մանուֆակտուրայի բաժնուժ սկզբ-
բունքով վճարեցաւ մաքսային հարկ վերցնել
Ռուսաստանի բերվող անդլիական և գերմանական
ածուխից: Սև ծովի նաւահանգիստները բերվող ա-
ծուխից կը վերցվի իւրաքանչիւր պուղից 3 1/2 կօ-
պէկ ոսկով (թղթադրամով 5 կօպէկ), Լեհաստան
բերվող ածուխի իւրաքանչիւր պուղից—2 1/2 կօպ.,
յոկ աւստրիական նաւահանգիստներից բերվող ա-
ծուխից 1 1/2 կօպէկ:

Նոյն Լրագիրը հաղորդում է, որ Տուլայի նա-
հանգական դատարանում կը քննվի Կուկուլիկ
աղէտի վերաբերեալ գործը, որին նորից ընթացք
է տուել դատարանի պրօկուրօրը, և դատարանը
արդէն ծանուցագրեր է ուղարկել վկաներին և մե-
ղադրվածներին:

Մարտաբաղաքի Լրագիրները հաղորդում են, որ
ժողովրդական լուսաւորութեան միջնարկութիւնը
միջոցների է ձեռք առել հոռւական կաթօղկա-
կան սեմինարիաներում ուսուց գրականութեան
դասերի թիւը աւելացնելու համար:

«Կրօնա» Լրագիրն Բաթումից հաղորդում են
հետեւեալով: Այս օրերս այստեղ եկաւ մարգարտան
բաժնի փոխ-դիրեկտօր Բ. Զարուգին մաքսատու
քննիչները խնդրել են Բ. Զարուգինից, որ այդ
վերջինը մի կերպ թնթեցնի առետուրը Բաթու-
մում, եթէ ոչ մի շապիկ համար բաւական կտա-
ւանել որ ուղեւորը, առել են նրանք, կամ Բու-
թայիս պէտք է գնանք, կամ ուրիշ հեռաւոր քա-
ղաքները, որովհետեւ երկու քաղ հեռաւորութեան
վրա գտնվող Բաթում մեզ անկարելի է գնալ:
Բ. Զարուգինը այդ խնդրը ուշադրութեան ար-
ժանի է համարել և խոստացել է, որ ամեն ջանք
գործ կը դնի վերջնականապէս գնահատված ուղ-
րանքները անմաքս դուրս տանել Բաթումից:

Ս. Պետերբուրգից հեռագրում են «Frankfurter
Zeitung» Լրագիրն, թէ լուր է տարածված, որ
իբր թէ ուսուց արտաքին գործերի մինիստր պ.
Գլուս, արձակուրդից վերադառնալուց յետոյ, դի-
տաւորութիւն ունի հրաժարական տալ:

Հնորհիւ իմ հետաքրքիր քննադրութեան, տեղեկա-
ցայ աղա Գուլամանցիների ընտանեկան և առե-
տրական մի քանի գործերին:

Աղա Գուլամանցիները երեք եղբայրներ էին Ամե-
նամեծ եղբայրը, աղա Ստեփանը տարվայ գրեթէ
մեծ մասը անց էր կացնում Շ... գաւառի գանադան
գիւղերում: Աղա Գուլամանցիների վաճառականու-
թեան գլխաւոր տարրը կազմում էր գինու ա-
ռուստուրը. ամեն տարի նրանք ուղարկում էին
Ռուսաստանի գանադան կիւնարծական քաղաք-
ները մեծ քանակութեամբ գինի: Շրջակայ գլխաւոր
գիւղերի այցելութիւնները մեծ կապ ունէր նրանց
հետ. չը կար խաղողի այգի ունեցող մի գիւղացի,
որը այսպէս թէ այնպէս կապված չը լինէր աղա
Գուլամանցիների ֆիրմայի հետ: Ամբողջ Շ... գա-
ւառի գինու վաճառականութիւնը, չնչին բացա-
ռութեամբ, գտնվում էր նրանց ձեռքում և ինչ-
պէս պետում էին նրանց հարստութեան մեծ
մասը գոյացել էր գինու առետրից: Օգտվելով
այն հանգամանքով, որ գիւղացիները առ հասարակ
գարնան ժամանակը փողի մեծ պակասութիւն
են գգում և ունենալով միշտ պատրաստի դրամա-
ցիւն, աղա Գուլամանցիները ամեն տարվայ
այդ ժամանակին գիւղացիներին կանխիկ վճա-
րում էին հաւաքին տոկոսներով փողեր և պար-
տաւորեցնում նրանց գրաւոր կապակցութիւննե-
րով, որ նրանք աշխատել այգիներից գոյացած
խաղողը կամ պատրաստի գինիները ծախեն իրանց
վրա Որովհետեւ չը կար մի ուրիշ ուժեղ դրամատէր,
որ կարողանար մրցել աղա Գուլամանցիների հետ,
այդ պատճառով վերջինները գիւղացիների հետ
վարվում էին այնպէս, ինչպէս կամենում էին:

Նրանք նախ՝ փոխ տալու ժամանակ, դա-
մազվել վրա բարդում էին անտանելի տոկոս, օրի-
նակ 40—50, շատ անգամ 60—70% և երկրորդ
գինու կամ խաղողի գինը նշանակում էին իրանց
ցանկացածին համեմատ: Գիւղացին չէր կարող չը
համաձայնել աղա Գուլամանցիների առաջարկած
պայմաններին հետ, որքան որ նրանք դժուար իրագոր-
ծելի և ծանր լինէին: Գիւղացին ուրիշ ելք չու-
նէր. նա կամ պիտի իր այգու բերքը ծախէր ա-
ղա Գուլամանցիներին կամ թէ չէ ինքը պիտի
վաճառահանէր Ռուսաստան: Վերջինը դժուար
իրագործել էր գիւղացու համար, քան թէ աղա
Գուլամանցիների ճշող պայմանները: Գինին Ռու-
սաստան վաճառահանելու համար հարկաւոր էր
ունենալ նախ՝ ճանապարհածախքը վճարելու, ա-
մաններ գնելու և ուրիշ գանադան պատրաստու-
թիւնների համար աղաւ դրամ և երկրորդ՝ գիւ-
ղացին գէթ մի երկու ամիս ժամանակ պիտի
կորցնէր Ռուսաստան գնալ գալու համար: Այդ
երկուսից ոչ մէկը չունէին գիւղացին. նրա համար
ժամանակը ամեն բանից թանկ էր, իսկ աղաւ
դրամի երես երեք էր տեսնում. ճարահանալ
նա ստիպված էր աղա Գուլամանցիների հարս-
տահարող ճանկերում ճնշված մնալ տարին տու-
նիկներ համար, որը կարող էր նրանց աղաւ պա-
հել այդ ճանկերից, բայց նրանք այնքան տգէտ
էին, որ այդ ելքը չէին անտանել անգամ չը դի-
տէին: Գիւղացիները կարող էին հաւաքվելով միա-
սին, ընդհանուր ոյժով, իրարու օգնել և իրանց
գինիները վաճառահանել առանց աղա Գուլա-
մանցիների միջնորդութեան և այդ նրանց համար

բնաւին դժուար չէր լինի: Սակայն եթէ գիւղա-
ցիները այդ հաւանալին էլ, դաժնաւ անընդու-
նակ էին կատարել, հնորհիւ այն անհաւատարմ
և յաճախ թշնամական յարաբերութեան, որ միշտ
իրարու դէմ ունեն Շ... գաւառի բոլոր գիւղերի
քնակիչները և որը թող չէ տալիս նրանց մէջ
զարգանալու ինքնուրոյնութեան և համբաւխու-
թեան ձգտումներ:

Աղա Գուլամանցիների երկրորդ եղբայրը, աղա
Աբրահամը, մշտապէս իր ընտանիքով ապրում էր
Ռուսաստանում և շատ հազիւ էր պատահում, որ
վերադառնար իր հայրենիքը, այն էլ շատ կարճ
ժամանակով: Եւ իմ մանկութիւնից սկսած երբեք
չէի տեսած նրան, բայց ինչպէս պատմում էին
աղա Գուլամանցիների մէջ նա ամենախելօքը և
ամենամարպիկն էր առետուրի մէջ և իբր թէ նրա
հնորհիւ էր գիւղիկ նրանց հարստութիւնը: Իսկ
երբորդ եղբայրը, այն է ամենից կրտսերը, աղա
Մակարն էր, որ ինձ վարձել էր: Մտան ինձ
պատմեց, որ աղա Մակարը մի հարսանիքում
տեսել էր մի խիստ գեղեցիկ, բայց աղքատ ըն-
տանիկին պատկանող օրկուղի և շատ հաւանի-
կայն օրվանից նա աշխատում էր այդ օրկուղի հետ
նշանակել: Օրկուղի ծնողները թէն շատ աղքատ
էին, բայց Մակար աղան հաւանիկ էր նրան, այն-
պէս որ այդ պակասութիւնը նրա աչքին
բոլորովին չէր երևում: Բայց էլ չը նա-
խելով սրան, աղա Մակարն չէր յաջողում
իր այդ նպատակին հասնել, որովհետեւ օրկուղը
սիրահարված լինելով քաղաքում մի տղայի վրա,
չէր ուզում ուրիշ մարդու հետ պատկիւր: Մը-
նողները առաջին անգամ յափշտակվելով աղա

Մակարն առաջարկութիւնով շատ աշխատեցին
համոզել աղվան, բայց չէր յաջողվում: Ամենայն
անգամ, երբ օրկուղի մօտ Մակար աղայի մասին
խօսում էին, նա երեւո ծածկում էր ու լաց լի-
նում ասելով, թէ նա շատով էր ցանկանալ
մեռնել, քան թէ թողնելով իր սիրած տղային,
պատկիւր Մակար աղայի հետ: Հայրը հայտնում
էր, ծնում էր, քաղցած էր պահում օրկուղ
աղվան, բայց ոչինչ չէր օգնում. նա իր
ասածի վրա կանգնած էր և մինչև անգամ մի
օր փորձ էր արել իրան թոնաւորելու, բայց չու-
տով մայրը խմանալով, արգելել էր աղվան այդ
դիտաւորութիւնը: Այդ օրից մայրն էլ տեսնելով
որ հարա չը կայ, անցել էր աղվան կողմը և
խնայելով իր միակ գաւառին, նոյնպէս չէր համա-
ձայնում տալ նրան աղա Մակարին: Այդ համ-
գամեք իբրեւ արտաքայ կարգի երեւոյթ Շ... քա-
ղաքի մէջ մեծ աղմուկ էր բարձրացրել և շատե-
րը սկսել էին ծիծաղել աղա Մակարի վրա, որ
նա իր հարստութիւնով լինելով քաղաքի առաջին
մարդիկներից մէկը, չէ կարողանում մի աղքատ
ընտանիքից մի աղվիկ ուղեւ: Մակար աղայն ան-
տանման ինքնապիտոյնութիւնը վրաւորված, երբեք
էր որ անպատճառ պատկիւր այդ աղվան հետ,
որ այդպիսով դադարի բաղադր մէջ ծիծաղել ա-
ռարկայ լինելուց և նպատակին հասնելու համար
գործ էր դնում ամենայն տեսակ ներքի և անհե-
րելի միջոցներ: Մեծ դեր է կատարում այդ գոր-
ծում տէր-վաճակը, որի ձեռքից շատ էին անցել
մեր քաղաքում այդպիսի գործեր և որը ամենայն
մի անհնարին բան իր խորամանկութիւնով հնա-
րուր էր դարձնում, չը նայելով որ իր բռնած

«Русскія Вѣд.» լրագրին հաղորդում են, որ Ռուսական Նոյեմբերի 15-ից կը սկսի հրատարակվել «Одесскія Новості» լրագիրը, իսկ խաբի- լում «Югъ» լրագիրը: Այդ վերջինին կաշխա- տակցին համալսարանի շատ պրոֆեսորներ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Ֆրանսիական մի քանի լրագիրներ հաղոր- ղում են, որ փոխ-ծովագետ Կուրբե ծովային մի- խարից հեռացրով օգնական նոր զորքեր է խնդ- րում պատերազմական գործողությունները Տոնկի- նի մէջ շարունակելու համար: Հաւատացնում են, որ իսկական արշաւանքը բրիտնի հունձից յետոյ կը սկսվի: Հաւաստի ընկերությունը հաղորդում են, որ ծովագետ Կուրբե ընդունեց արշաւանքի հրամանատարությունը և սպասում է ավերակական զորքերին պատերազմական գործողությունները շարունակելու համար:

—Փարիզից «Post» լրագրին հեռագրում են, որ բոլորակամանի երկեղեցում չընդ հանդես կատար- վեցաւ ր պատիւ Լիւստերի: «Republique Francaise» լրագիրը մի համակրական և գեղեցիկ յօդուած նուրից մեծ մարդու յիշատակին, նրա գործերին և նրա նշանակությունը մարդկությունն պատմու- թեան մէջ:

—Լոնդոնից «Հաւաստ» գործակալությունը հե- ռագրում են, որ Լիստեր, խօսելով անգլիական մի հրապարակախօսի հետ, կարծիք յայտնեց յօ- դուած Սուէզեան երկրորդ ջրանցքի փորելուն և ընդհանրապէս հակակրթութեամբ վերաբերվեցաւ այժմեան ջրանցքի լայնացնելուն, որովհետեւ այս վերջին դեպքում նաեւ ընդհանրապէս միմեանց կը զիջվին, քանի որ նախագործութեան էլ ջրանց- քի վրա կընդարձակվէր:

—Անգլիական լրագիրները տպեցին Անգլիայի զորաւորների մէջերն ընտրությունների հետեանը- ները: Ընտրված մէրերից 107 ազատամիտներ են, 101 պահպանողականներ և 16 անկախներ:

—«Русскія Курьеръ» լրագրին հաղորդում են, որ մի քանի մասնատակաւորներ և 50 հայերից բաղկացած վան գնացող կարաւանը Երզրումի մօտ, լեռների մէջ, ենթարկվեցաւ քրդերի խուճի- յարձակմանը, որոնք բաժանեցին մասնատակաւորնե- րին հայերից, առաջնին ծեծեցին, իսկ վե- ջնիններին կողոպտեցին և մերկ թողին: Աղբորնե- ինքները հազիւ կենդանի հասան Երզրում: Այդ ա- ռագրությունն առկիթով պետությունների ներկա- յացուցիչները առաջարկեցին Բ. Կրանը խիստ քննութիւն անել և մեղաւորներին պատժել: Երբ Կրեֆֆերին այդ առկիթով գիտեց Բ. Կրանը մի խիստ յայտագրով:

գործերի համար տարէնը երկու անգամ տեղային առաջնորդը նրան փելոնից գրկում էր: Ասկայն այս անգամ նա երկիւղ չունէր և գործում էր շատ համարձակ:

Ես այդ բոլոր մանրամասնութիւնները, շնորհիւ իմ չափազանց հետաքրքիր բնասորութեան, տեղե- կացայ նոյն իսկ հէնց առաջին գիշերը Գա- ռուսն անուշով ծառայեց, որ չը գիտեմ ինչ էր տեսել ինձանում, հէնց առաջին օրից սկսեց խիստ հաւատարմութեամբ վերաբերվել դէպի ինձ: Սղովելով այդ հաւատարմութիւնից, հետաքրքրու- թեան բաւականութիւն տալու համար, ես փոր- ձեցի հարց ու փորձ անել շուկայում և յետոյ և- կեղեցում մեզ պատահած ծերունու մասին, թէ արդեօք ինչ կապ ունէր նա աղա Մակարի հետ, որ վերջինը խոյս էր տալիս նրա հայեացքից: Բայց ծառան այս անգամ զսպեց իր լեզուն. ես նկատեցի մինչև անգամ, որ իմ հարցը նրան քիչ զայրացրեց. նա ինձ վրա ձգեց մի կասկածաւոր հայեացք: Իսկոյն հասկացայ թէ այստեղ անշուշտ մի նշանաւոր գաղտնիք կայ, որ շատ խօս Գա- ռուսը անգամ լուծութիւն է ուզում պահել: Եկա- տելով ծառայի շփոթութիւնը, ես բարւոք համարեցի լսել և երկրորդ անգամ չը կրկնել հարցը այդպէս և ուղղակի, այլ զգուշութեամբ աշխատել խոսնալ և փափել սենսակս ննջելու:

IV

Առաւօտեան դեռ ամենքը քնած, ես զարթեցի, որ պատրաստվեմ մագաղին գնալու: Գլխուսը գործակատար Գրիգորը, սովորականին համեմատ եկել էր, որ բանալիները աղա Մակարից առնի մագաղինը բաց անելու: Ինչպէս գործնական մարդ

—«Times» լրագրին հաղորդում են, որ Գերմա- նիան ընդունեց առաջարկած փոփոխութիւնները թիւրք-գերմանական առեւտրական դաշնագրի մէջ և սկզբունքով համաձայնեց, որ Բ. Կրանը թիւր- քիա ընդլող գերմանական ապրանքների մաքսու- հարկը բարձրացնէ: Դեռ ես յայտնի է, թէ մաք- սահարկը ինչ չարիով կը մեծացնուի:

—Թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը, թիւրքիայի պարտքի բաժանման հարցը քննելուց յետոյ դրա մասին զեկուցումն ներկայացրեց սուլթանին:

—Իերլենդից «Politik» լրագրին հաղորդում են, որ Գերմանիան չնորհաւորեց Միւլան թագաւորին նրա եռանդոտ գործունէութիւնը և արագ աջո- ղութիւնը, բայց այդ չնորհաւորութեան հետ յոյս է յայտնված, որ նա հանգստութեան վերականգ- ման գործը աւելի մեղմ միջոցներով կը վերջացնի:

—Ջայշարից հաղորդում են, որ սերբիական զօրքերը անընդհատ առաջանում են և ճնշում են ապստամբութիւնը:

—«Tems» լրագրի Մադրիդի թղթակիցը հեռագրում է. «Իմ կարծիքով, առնեք ի պա- տիւ գերմանական թագաժառանգի կը տրվեն թագաւորի և Մադրիդ քաղաքի հաշուով Կա- ռավարությունը մտադիր չէ պաշտօնական կամ ազգային գոյն տալ այն հանգամանքին, որ Ալ- ֆոնս թագաւորին քաղաքակրթութեամբ են պա- տասխանում: Մինիստրությունն կարծիքով, այդ այցելութիւնը ոչինչ դադարի նպատակ չունի և Սպանիան մտադիր չէ թողնել խիստ չէզոքու- թիւնը, որովհետեւ այդ բանը պահանջում են նրա պատերազմական և ֆինանսական միջոցները: Կառավարությունը չնորհաւոր է Գերմանիայից, որի բարեկամութիւնը օգտակար է երկրի համար, բայց մի և նոյն ժամանակ չէ կարող մոռանալ, որ Ալֆոնս թագաւորի ճանապարհորդութիւնից թէ առաջ և թէ յետոյ հասարակական կարծիքը ընդ- դէմ էր դաշնակցութեանը և այն նախագծին, որ Սպանիան Գերմանիայի և Իտալիայի հովանաւո- րութեան ներքոյ մեծ պետութիւն դառնայ:

ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Kur. war» լրագիրը հաղորդում է, որ հոկտեմ- բերի 24-ին վարչապետը կատարվեցաւ պատկա- ղութեան մի օտարտի հանդէս: Մի երեստարող մարդ, անյուսալի կերպով հիւանդութիւնով, ցան- կացաւ պոսկիվել իր հեռու ազգական մի աղքատ կար անող աղջկայ հետ, որ կարողանայ տալ նը- լան իր անունը և իր 30,000 բուրլ արժողու- թիւն ունեցող կաքը: Պատկազրութեան հանդէսը վերին աստիճանի տխուր տպաւորութիւն գործեց ներկայ եղողներին վրա: Պատկերաց առաջ մոռնող երիտասարդ մարդը խոստովանեց աւ, հաղորդվեց և ընդունեց վերջին օծումն:

աղա Մակարը շատ վաղ էր դարձնում առաւօտ- ները. նա բանալիները տուեց Գրիգորին, իսկ ինձ հրամայեց թէ խմել և սպասել իրան հետ միա- տին գնալու:

Որովհետեւ աղա Գուլամանցներին ընտանիքը, բացի մի քանի արտաքին աննշան փոփոխու- թիւններից, դեռ ապրում էր հին, ստիական եղա- նակով, այդ պատճառով կանաք միշտ քաշվում էր տղամարդիկներից: Չընայելով որ այդ ժամանակ ես դեռ գրեթէ մանուկ էի, աղա Գուլամանցնե- լի ընտանիքում, հէնց առաջին օրից սկսեցին կա- նայք ինձանից թափուկ. պատճառը Մակար ա- ղան էր, որ այս կողմից շատ խիստ էր վարվում և հրատալել էր կանանց օտար տղամարդիկնե- րին չերեւել: Նոյն իսկ իրանից, աղա Մակարից, բաշվում էին կանայք: Ծառան պատմում էր, որ մինչև այն օրը աղա Մակարը մի անգամ կարգին չէ տեսել իր երկու արդա Ստեփանի կնոջ կերպա- բանքը, չը նայելով մի քանի տասնեակ տարիներ մի տան մէջ ապրելուն:

Աղա Ստեփանը ունէր երկու աղջիկ՝ մէկը մօ- տաւորապէս 14 տարեկան, իսկ միւսը մի երկու տարով սրանից փոքր. սրանք միմյն չէին քաշ- վում ու չէին, հետեւաբար և ինձանից: Թամարը, մեծ քոյրը թէ և այդքան գեղեցիկ չէր, որ սուս- ջին անգամ մարդու ուշադրութիւն գրաւէր, բայց և այնպէս այնքան էլ տգեղ չէր, որի վրա ան- տարբեր աչքով մտիկ տալ լինէր: Գուլեւ նա մի ուրիշ քաղաքում գեղեցիկահիւ համարվէր, բայց Ե... քաղաքում, ուր կանանց սեռի հռչակված գեղեց- կութիւնը հիացնում է ամենաթիւն, Թամարի նը- մանները գեղեցկութիւնների չարքը մանեկ չէին կա-

ն ու ա ճ ո ղ ի ս ե ռ ու ն գ ն ե ռ : Անցաւ չա- րաթ կ. Պոլսում կատարվեցաւ Չինգիլ-խանի սե- ռունդին պատկանող մի աղջկայ պատկազրութիւնը մեծ վիզիթի թիկնապահ Մուցցաֆեր բէյի հետ: Չինգիլ-խանը, որպէս յայտնի է պատմութիւնից, նուաճեց Արֆայի կէսը և նրա մշտական առաժն էր. հզորեցեալ, միայն անողորմաբար: Երբեմն այդ նուաճողի զանաւորները կարակորուծում (Միջին Ասիայում) դրված էին նրա հրամանով մահուան դատապարտված իշխանների զանգիւղ, լրված թանգաղին քարերով, իսկ այժմ նրա սե- ռունդները բաւականաճում են թիւրքաց պաշտօ- նականների ուժերին, իսկ մնացածները առե- տրականներ են թախարայում:

Բարեկամները գտնելու և դանակ: Նո- րիւսում մի կայսրութեան պոլիցիական շատ վարչութիւններ ստացան հետեւալ խիստ օ- տարտիկ բովանդակութեամբ նամակներ. «Ապոլ- լոն, ես նախ մոռացայ քո ազգանունը, և երկրորդ- այն քաղաքը, որ դու գտնում ես. գիտեմ միայն, որ դու տալիկանի օգնական ես, և այդ պատճառով, բուն ցանկութիւն ունենալով քո մասին և քո ամուսնու մասին որ և է տեղեկու- թիւն ստանալ, իսկ եթէ զուտակներ ունես, նրանց մասին էլ, ուստայ կայսրութեան զանազան քա- ղաքները մի և նոյն բովանդակութիւն ունեցող նամակներ ուղարկեցի: Եթէ այդ նամակներից որ և է մէկը ձեռքդ կրկնի, խնդրեմ ուղարկել ինձ քո հասցէն: Իմ հասցէն է՝ ք. Միտավա, պոլսո- լուսիլ Գ. Կ. Գառն արդեօք խեղճ պոլսոլուսիլը իր բարեկամին, դեռ ես անցաւ է:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍՏԻՍՏՅՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 10 նոյեմբերի: Այսօր վերադարձաւ արտասահմանից պատերազ- մական մինիստր Վանօսկի: Երկաթուղու կայարանի մօտ նրան մանաւոր կերպով դի- մաւորեցին բարձրաստիճան զինուորական- ներ: Մինիստրը առողջ և առողջ գէմք ու- նէր:

ՅԱՐԻՅՈՒՆ, 8 նոյեմբերի: Յուրա 8⁰ է: Վճռայի վրա փոքր քանակութեամբ սա- ռուց է լողում:

ՍԱՐԱՏՈՎ, 10 նոյեմբերի: Վճռայի վրա սառուց է լողում: Յուրա 4⁰ է:

ՕԴԵՍՍԱ, 10 նոյեմբերի: Զինուորական նահանգական գաւառները գաւառապարտեց մայր կրակչենկօին և կապալառու Պերդա- մենտին աքսորման Տօմսկի նահանգը, բայց

բող: Միւս քոյրը՝ Թագուհին, թէ և իր դէմքի գծա- պրոֆիտմը շատ չէր զանազանվում Թամարից, բայց ունենալով նրանից քիչ բարձր հասակ, աւե- լի գրակն էր ծառայ Գալուստի կարծիքով: Բայց այդ ծառայ Գալուստի կարծիքն էր, իսկ եթէ ինձ հարցնեք, ճշմարտութեամբ, որ Թամարը աւելի դուրեկան էր ինձ համար քան Թագուհին: Նրա երկար և մի-կապ հիւստած չազանակապոյն մաղերը, փայլուն և կրտստ սև աչքերը, սև յոնքերը, ինչ թագցնեմ, ինձ հիացնում էին բան թէ Թագուհու աւելի բարձր և աւելի հպարտ ու նուրբ կազ- մուածքը: Թամարը և Թագուհին այն ժամանակ ուսանում էին Ե... քաղաքի նոր բացված հայոց օրիորդաց ուսումնարանում, այդ պատճառով նրանք ես չուտ էին զարթել, որ պատրաստվեն ուսում- նարան գնալու:

Մակար-աղան ինձ հրամայեց ուղեկցել նրանց մինչև ուսումնարան և յետոյ այնտեղից ուղղակի գնալ մագաղին: Հանապարհին կարծես թէ տա- տանան հէնց խիտում էր ինձ, որ ես անպատճառ խօսեմ իմ աղայի սիրուն աղջկեանց հետ, բայց ինչպէս խօք բանալ, ինքու էլ չէի խմանում:

—Թամար խանում, ձեր ուսումնարանում ինչ են սովորեցնում—վերջապէս համարձակվեցի արտասա- նել ամօթխածութեամբ:

—Հայոց լեզու, առօրաց լեզու, փայլազգրու- թիւն, թագաւորութիւն—չարեց կրակոտ Թամարը իրարու ետեկ:

—Թամարանութիւն, ինչ տեսէ է թամարանու- թիւն, Թամար խանում, հարցրի ես դիտմամբ ինձ չը հասկացող ձեռքներով, թէ և դոնէ անունն էլ գիտեի:

1883 թուականի մայիսի 15-ի հրովարտա- կի հիման վրա գաւառները որոշեց պատի- ժը երկու տարեկան փոքրացներ: Կրակչեն- կօի գաւառի մէջ կենթարկվի բարձրագոյն հայեցողութեանը:

ՓԱՐԻՑ, 10 նոյեմբերի: Ստացվեցաւ Չինաստանի պատասխանը Ֆրանսիայի վեր- ջին տալարկութիւններին: Մինիստրական «Tems» լրագիրը տաւում է, որ Չինաստա- նի նոր առաջարկութիւնը ոչ կարող է ըն- դունել և ոչ էլ փոփոխել պատգամաւոր- ների ժողովի հաւանութիւնը ստացած կա- ռավարութեան քաղաքականութիւնը:

ԼՕՆԻՍ, 10 նոյեմբերի: Լուր է տարած- ված, որ Չինաստանը յայտնեց Ֆրանսիային, որ Ֆրանսիացիների յարձակումը Բալկանի վրա հաւասար կը լինի պատերազմ յայտ- նելուն:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 10 նոյեմբերի: Այստեղի արտաքին գործերի մինիստրութիւնը ստա- ցաւ պետութիւններին ուղարկած Չինաս- տանի շրջաբերականը, որով նա յայտնում է իր գերիշխանական իրաւունքները Անամի վրա:

ԳՐՈ, 10 նոյեմբերի: Մառախոլի պատ- ճառով գերմանական թագաժառանգը ավ իջաւ այստեղ և ոչ թէ Վալենսիայի մէջ: Այստեղի ազգաբնակչութիւնը ոգևորու- թեամբ ընդունեց թագաժառանգին, որ կառքով վալենսիա ուղեւորվեցաւ:

ՍՕՅԻՍ, 10 նոյեմբերի: Մինիստրների խորհուրդը վճռեց ոչնչացնել պետական խորհուրդը:

ԿԱՅԻՐԷ, 10 նոյեմբերի: Եգիպտական զոր- քերը Սուդանի մէջ շարքած են սուտ մարգարէ Մախտից:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 10 նոյեմբերի: Լուր է տարածված, որ եկող տարի Մօսկվային կից նահանգները կենթարկվեն սենատորների քննութեանը:

ԻԲԻՆՍԻ, 10 նոյեմբերի: 2⁰ ջուրա է և ձիւն է գալիս:

ԼՕՆԻՍ, 10 նոյեմբերի: Գօլդեն և Գիլլ, որոնց մօտ գտնված են նիւթեր ուսաց կեղծ թղթաբաններ պատրաստելու հա- մար, այստեղի կրկնալ դատարանից դա- տապարտված են բանտորներին տան մէջ կա- լանաւորման: Գօլդեն եօթ տարով, իսկ Գիլլ 6 տարով:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԻՎՈՐ ԱՐՄՈՒՆԻ

—Աղջիկ, Թագուհի, լիսիմեա, թագաւորութիւնը թա- նարանութիւն է ասում, հա, հա, հա—կիչկաց Թա- մարը իր քոյրը ուսին խնդում:

—Ինչի ես ծիծաղում, Թամար խանում, չեմ ի- մանում, հարցնում եմ էլի, խօսեցի ես ինձ նեղա- ցած ցոյց տալով:

Թամարանութիւն չան տալի, թագաւորութիւն կատար, այ երկու, ալ տեղեկից հինչ էս սոր- վալ, որ թագաւորութիւն ալ չես մանում քիչ հինչ տեսի ա,— պատասխանեց Թամարը կատարեալ անդային բարբառով, ալ ձեռքի հինգ մատերը բացելով և ինձ ձանկ անելով:

—Ինչ տեղեկիք, Թամար խանում—կրկին հարցրի ես կամենալով խօսակցութիւնը շարու- նակել:

—Այ, ան տեղեկիք, որ ամուսն հետի ու- զումս զօռով աղջիկ ուղի:

—Սաղմոս, աւետարան, նորակ, ճարտասա- նութիւն:

—Իսա չէլթանութիւն չի սովորացուրալ— հարցրեց ուրախ Թամարը դարձեալ ծիծաղ կրչ- կըլալով:

—Ինչ չէլթանութիւն:

—Այ, ուրիշներ տունները քիչիւր ցերեկ հաւայի հաց ուտել, բազմաբնակ պոլսոլուսի ծխել և այլն:

(Կը շարունակվի)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

«ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐԳԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ» վարչու-
թիւնը խոնարհաբար խնդրում է ընկերութեան յարգելի աշխատակից-անդամ-
ներէից, որ բարեհաճեն հաղորդելու վարչութեան մինչեւ առաջիկայ գեկտեմբերի
1-ը ընկերութեան վերաբերեալ կարեւոր տեղեկութիւնները:

Փոխ-նախագահ՝ Գ. Ա. Եփեսեանց:

Առնադարձի՝ Գ. Շահբազեանց

1—3

CHAMBRES GARNIES

Գիօրցօվեան փողոցի վրա, Սարաջեվի տանը № 8, երկրորդ յարկում, կարելի է
ուսնենալ կահկարամիքով սարքված սենեակներ չափաւոր գնով և ամենայն յարմարու-
թիւններով:

1—2

Պ. պ. ԱԼՖԵՐԱԿՆԵՐԻ Տաղանթոյի շուէ ԶԲԱՂԱՅԸ բաց է անում Թիֆլի-
սի մէջ ամբողջ կովկասի համար գլխաւոր ՊԱՀԵՍՏ «Պ. ԲԵԿԻՍԵՆՕՎ, Պ. ԿՈԳ-
ՉԱՆՎ և ԸՆԿ.» առևտրական տան կից, ուստի յիշեալ ջրաղացին քանակու-
թեամբ պատուէրներ տալու համար խնդրեմ ԴԻՄԵՆ յիշեալ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրասե-
նեակը: Պատուէրները կը կատարվեն ջրաղացի ցանկի համեմատ:

Յիշեալ առևտրական տան գրասենեակը գտնուում է Գիօրցօվայա փողոցի վրա, ԱՐ-
ԾՐՈՒՆՈՒ ՔԱՐԱՎԱՆԱՐԱՅՈՒՄ:

Տաղանթոյի ջրաղացի հաւատարմատար ՖԵՕԴՈՐ ԲՕԳԴԱՆՕՎ:

3—3 (ե. հ. շ.)

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍ
ՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց
ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադար-
ձնող: Գինը 2 ռ. շիշը, ՓՈՍՍԱ-
ՅՈՎ ուղարկված 2 ռ. 49 կոպ.
ԱՆՔԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը ԻԻՆԱՅԻ
ԻԻՂ, մազերը ամրացնելու հա-
մար, 1 ռ. ամանը և վրձին գլխա-
ցաւի գէտ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱ-
ՊՈՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն:
81—100

Լոյս տեսաւ «Վարժարանի» երկրորդ տարեշրջանի

№ 2.

Հետեւեալ բովանդակութեամբ:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ:—ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ կողմից:—Մտակեր բոյ-
սեր:—ԱՂ. ԲԵՇՄԻՇԵԱՆՏԻ:—Գիտութիւնը և խորամանկութիւնը:—Փ. ՎԱՐԳԱՆԵԱՆՏԻ:—
Խղճի ձայնը մանկական հասակում:—Գ. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆՏԻ: Մի փոքրիկ նկատողութիւն:
Յ. ՆԱԶԱՐԵԱՆՏԻ: ՄԱՏԵՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Կ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆՏԻ:—ԱՅԼ և ԱՅԼՔ:—ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ԲԱԺԻՆ (ա) Համբ: Բ) Փախստական (Լերմոնտովից): Գ) Խախալ անեմ, աշուն անեմ:—
ԶՈՒՐԱՅԱԼԻԲ, ՀԱՆՆԵԼՈՒԿՆԵՐ, ԻՆԴԻՐՆԵՐ, ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

2—2

ՅԲԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈՒԿՆԱԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ «Ն. Պ. Ա. Կ. Ե. Ի. Ը. Կ.»

Զորքըջարթի, նոյեմբերի 9-ին հաստ. ՓՈԹԻ MEUSE (ՄԵՈՉ) շուքնաւոր, որի նաւապետ
է ԺԻԲՈԻՆ (GIBOIN) և ՓՈԹԻՅՑ կը վերադառնայ ՏԲԱՊԻՉՕՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ և ՄԱՐՍԵԼ, չորքըջար-
թի օր, 16-ին նոյեմբերի, իսկ ԲԱԹՈՒՄԻՅՑ ուղարկւած օր 18-ին նոյեմբերի եթէ, եղանակը նպատակաւոր
լինի նաւագնացութեանը:

Տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան ագենտներին. Փոթիում պ. ԳԱՐԱՆԻՕՆԻՆ, Բա-
թումում պ. ՀԵՔԻՄԵՆՏԻՆ և Թիֆլիսում պ. ԲԸՆՕՆԻ, Արժրուտու գաղութայում, № 194

2—5

Ծանուցում

Առաջնորդական յանձնարարութեանց
Յանձնաժողովը յայտնում է Տիֆլիսի թեմի
բոլոր եկեղեցիների Մեծ. երեցփոխաններին
որ համաձայն բարձրագոյն հաստատված
կանոնադրութեան 122 յօդուածի, երեցփո-
խանական պաշտօնավարութիւնը լինում է
երեք տարի ժամանակով (նոր ըն-
տրութեան ժամանակ երեցփոխանը կարող
է վերընտրելի լինել). ուստի այն երեցփո-
խանները, թէ Տիֆլիսի և թէ նրա վիճակի,
որոնք լրացրել կամ լրացնելու մօտ են ի-
րանց եռամեայ ծառայութեան շրջանը, հը-
րաւիրվում են երկու ամիս առաջ գրաւոր
յայտնելու մերձաւոր հոգեւոր իշխանու-
թեանը, որ կարգադրութիւն անի նոր ըն-
տրութեան մասին: Յանձնաժողովը արդէն
մշակում է երեցփոխանների համար պէտք
կաւած հրահանգը և յոյս ունի շուտով հը-
րատարակելու:

Անդամ յանձնաժողովի՝ Գարուծիւն աւագ
քահանայ Սուքանաճեանց

Քարտուղար Եղիշի քահ. Երզնկեանց

ԲԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրախաւատ-
նոցում, որ գտնուում է Թիֆլիսում, Զուբա-
լովի տանը, Գօլովինսկի պրոսպեկտի վրա,
ստացվեցաւ Կ. Պոլսում հայերէն, կովկա-
սեան աշխարհաբար լեզուով տպված, «ԱՍ-
ՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԸ» (Հին և նոր կտա-
կարան):

Գինը, գեղեցիկ կազմով 1 ռ. 50 կոպէկ
է: 10—10.

ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՍՆԱԻՐ ՀԻՒՆ
ԴԱՆՈՅ

(ԿՈՒԿԻՍ, ՎՈՐՈՆՅՈՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԴԷՊ).
ՀԻՒՆԴԵՐԸ ԱՄԵՆ ՕՐ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ:
Ունի սենեակներ հիւանդների և ծննդ-
դականների համար, օրական 2-ից մինչեւ 4
մանէթ և ամսական 50-ից մինչեւ 100 մա-
նէթ վարձով: Երթեկի հիւանդները վճա-
րում են խորհրդի համար 50 կ.: Հիւան-
դանոցի բոլոր բժիշկների համարժեքը
(կօնսիլիում) համար 3 մանէթ, չքաւորները
անվճար:

Հիւանդները ամէն օր ընդունվում են.
Առաւօտեան՝ 9—12 ժամ, ՆԱԽԱՍԱՐ-
ԴԵԱՆ—վերաբուժական, վիճակական և ա-
տամի ցաւերի համար:

10—10 1/2 ժ. ԲՈՒԿԻՍՈՎՍԿԻ—մանկական և
ներքին ցաւերի:

11—1 ժ. Կիւն-բժիշկ ՍԱՐԿԻՆՍԻ—ՇՁԵՐԲԻ-
ՆԻՆԱ—կանանց, և երեխայոց ցաւերի:

10—11 ժ. (կիրակի, չորքըջարթի և
ուրբաթ) ԲԵՅԻ—աչքաբու:

11 1/2—12 1/2 ժ. (երկուշաբթի), ԲԱՐԱ-
ՅԵԱՆ—ներքին և ջրային ցաւերի:

Երեկոյեան՝ 5 1/2—6 1/2 ժ.—ՆԱԽԱ-
ՍԱՐԿԵԱՆ—ամէն օր:

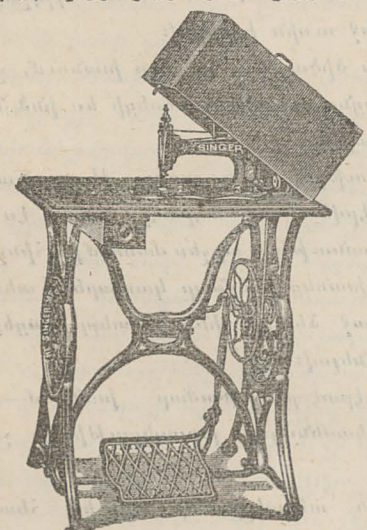
ՍԱՐԿԻՆՍԻ—ՇՁԵՐԲԻՆԻՆԱ—երեքշաբթի և
հինգշաբթի:

ԲԱՐԱՅԵԱՆ և ԲՈՒԿԻՍՈՎՍԿԻ—չորքըջաբթի
և շաբաթ:

Համախօս հօւրդ (հիւանդանոցի բո-
լոր բժիշկների)—չորքըջաբթի և շաբաթ—
6 1/2—7 1/2 ժամը երեկոյեան:

Հիւանդանոցի վերադասուէ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ
(բնակվում է նոյն հիւանդանոցում):

ՀԱՄԱՌՈՐՀՈՒԴ, (կօնսիլիում) հիւանդա-
նոցի բոլոր բժիշկների չորքըջաբթի և շա-
բաթ երեկոյեան 6 1/2—7 1/2 ժամը: Հիւան-
դանոցի բժիշկները՝ ՆԱԽԱՍԱՐԿԵԱՆ, ԲՈՒԿ-
ԿՈՎՍԿԻ, ՍԱՐԿԻՆՍԻ—ՇՁԵՐԲԻՆԻՆԱ, ԲԵՅԻ և
ԲԱՐԱՅԵԱՆ:

ՄԱՆՈՒՅԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ջ Ի Ն Գ Ե Ր

Ն Ի Ի - Ի Օ Ր Կ Ի Մ Է Ջ

ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ:

Ծախում է ամենալաւ համարված կարեմքեւաններ նպատակը նոր գործիքներով և նոր պատուանդաններով, որոնք
պահպանում են փշանալուց, գործելու ժամանակ աղմուկ չեն հանում և թեթեւ ընթացք ունեն աշխատանքի ժամա-
նակ, այնպէս որ ամենաթոյլ և ծեր մարդիկ կարող են նրանց կառավարել առանց ոյժերը սպառելու: Ծախվում է

ԿԷՍ ՄԻԼԻՕՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՑ ԱԻԵԼԻ ՏԱՐՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ:

Այս իրողութիւնը ամենալաւ ապացոյց է Ձերերի կարեմքեւանների համար:

ՆԱԽԱՋԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. Ձերերի իսկական կարեմքեւանները մեծ վարկ ունեն, որովհետեւ իրանց գեղեցիկ յաւկութիւններով ամենքին զմայլեցնում են և այդ պատ-
ճառով ուրիշ գործարանները նրանց կեղծում են և ծախում են Ձերերի իսկական կարեմքեւանների տեղ: Զգուշացնում եմ ձեզ, որ Ձերերի իսկական իւրաքան-
չիւր կարեմքեւան The Singer Manufacturing Co- Ֆիլադելֆիայի ունի գործարանի գրօշմեր մեքենայի կովի և մամուլի վրա. The Singer Manufacturing Co.,

Գ. Ն. Ե. Տ. Գ. Լ. Ի. Ն. Գ. Ե. Բ. Թ. Ի. Ֆ. Լ. Ի. Ս. Գ. Օ. Լ. Օ. Վ. Ի. Ն. Ս. Կ. Ի. Փ. Ո. Գ. Ո. Յ. Տ. Ո. Ի. Մ. Ի. Ի. Մ. Ա. Ն. Օ. Վ. Ի.

ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ Պօլիցէյսկայա փողոց, տուն Թերզի-Օղլի:
ՔՈՒՐԱՅԻՍԻ մէջ Միխայիլօվսկայա փողոց, տուն Հնէյդերի:
ԲԱԳՈՒԻ մէջ Միխայիլօվսկայա փողոց, տուն Միրզա-Աւազովի:
Իւրաքանչիւրին միջոց տալու համար ձեռք բերել Ձերերի ամենաօգտակար և իսկական կարեմքեւան կարելի է գնել փոքր մուտքերով, այսինքն շաբաթական
1 ռ. 50 կ. վճարելով առանց իսկական գինը բարձրացնելու: Հնացած մեքենաները խանութը փոփոխում է:
26—50 (1)